

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Диана Атанасова**, доцент по българска (средновековна) литература в
Софийския университет „Св. Климент Охридски“,
за трудовете, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
ДОЦЕНТ в Кирило-Методиевския научен център при Българската академия на
науките, обявен в ДВ, бр. 100 от 20.12. 2019 г.,

Научна област: **2. хуманитарни науки**

Професионално направление: **2.1. филология**

Научна специалност: **Теория и история на литературата**

Гл. ас. д-р Евелина Джевиецка е единствен кандидат по обявения на 20.12. 2019 г. в ДВ конкурс за доцент. Тя придобива образователната и научна степен „доктор“ във Варшавския университет през 2012 г. Тогава постъпва като стажант-изследовател в Института по славистика към Полската академия на науките във Варшава, където от януари 2014 г. до момента заема длъжността главен асистент. През февруари 2014 г. е назначена за асистент, а от май - за главен асистент в Кирило-Методиевския научен център към БАН.

В предвидения от закона срок гл. ас. д-р Евелина Джевиецка е представила комплект материали в съответствие с изискванията в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, както и справка за това, че научноизследователската ѝ работа покрива националните изисквания за заемането на академичната длъжност „доцент“.

Познавам кандидатката и нейните изследвания и съм имала възможността да се убедя в безспорните ѝ качества на задълбочен изследовател и във високата научна стойност на нейните проучвания. В настоящия конкурс тя участва с монография, озаглавена „Юбилейно и модерно. Кирило-Методиевият разказ през социализма в България. София: КМНЦ, 2020 [Кирило-Методиевски студии, кн. 29], осем публикувани статии, свързани с темата на хабилитационния ѝ труд и в една или друга степен интегрирани в него, както и други публикации, посветени на въпроса за мястото на религиозната традиция в условия на модерността, които са излизали след придобиването на докторската степен. Представената продукция недвусмислено показва сериозния напредък на кандидатката след придобиването на докторска степен, както и нейната научна зрялост.

През 2016 г. Евелина Джевиецка печели грант по програмата за млади учени на БАН за проекта си, озаглавен „Културата на юбилея. Употребата на кирилометодиевската традиция през епохата на социализма в България“. По-късно изследването по този научен проект прераства в хабилитационен труд. Смятам, че тази първоначална работа е спомогнала за избистрянето на концепцията, не само заради това, че Евелина е имала възможност да сподели своите идеи и тези на отделни форуми, както и да напише статии върху отделни аспекти (статии №1-4), но също и благодарение на водените по време на реализирането на проекта дискусии.

Книгата на Евелина Джевиецка успешно се вписва в полето на метаисториографските и културологичните изследвания. Основен неин фокус е Кирило-Методиевият научен „разказ“, който произвеждат юбилейните сборници от периода 1944 – 1989 г., събиращи текстове, най-вече от симпозиуми и научни конференции, с които биват отбелязвани определени годишнини от събития, свързани с живота и дейността на Кирил и Методий - като например 1100 години от смъртта на Кирил, 1100 години от смъртта на Методий, 1100 години от създаването на славянската писменост, 1050 години от смъртта на Климент, 100 години от установяването на празника на Кирил и Методий и т.н. Съобразно историческата специфика авторката проследява развитието на този „разказ“ в три отделни периода – 50-те, 60-те и 70-80-те години на 20. век. - като разяснява какви събития ги определят и по какъв начин те повлияват върху формирането на определени представи и идеи.

Евелина е съумяла, изчитайки внимателно немалък брой юбилейни сборници, да проследи определени тенденции в развитието на идеите за ролята на делото на Кирил и Методий. Разбирането за юбилея като своеобразна форма на празничност и колективно преживяване, за които се захваща културната памет, намирам за много добре намерен интерпретативен ключ към изследвания феномен. Като важно ми се струва и това, че юбилеят и юбилейните текстове са видени като един, но не и единствен канал за набавяне на „митове“ или „формативни текстове“ (по определението на Я. Асман), своеобразни опори за културната памет. Други такива са например учебниците, академичните истории и т.н. И Евелина не ги пренебрегва, дори напротив – обръща внимание и на тези издания, като така доуплътнява картината на своя анализ.

Изследването разглежда фигурите на Кирил и Методий като укрепващи националната българска идентичност, като се фокусира върху функционализирането им в модерната епоха и употребите им от политически и идеологически системи. Трябва да се подчертае, че такова изследване досега не е правено и в този смисъл то е не само нов

поглед върху Кирило-Методиевата традиция, но и нов подстъп към интерпретирането на функционирането ѝ през втората половина на 20. век. Включените в юбилейните издания статии – обект на изследването – са анализирани с оглед на техния формативен потенциал да служат за самоопределяне и да осигуряват знание за идентичността. В този смисъл те са разгледани като произвеждащи българския „голям“ разказ, който бива интерпретиран в три основни наслагващи се перспективи – на метаисториографията (1), в която главният обект е Константин-Кирил Философ; на историческата семантика (2) с фокус върху фигурата на Методий; и в перспективата на дискурса *за* модерността (3) (вж. с. 153-155). Постепенното обхващане на допълващи (се) идейни ядра от Кирило-Методиевия разказ не само разгръща фокуса на изследването, но и навлиза в едни по-дълбинни смислови разширения. И това допълнително придава убедителност и плътност на направените изводи.

Изследването на Е. Джевиецка се вписва в една актуална, дори бих казала, модерна парадигма, осмисляща образи и представи, реализирани на метадискурсивно равнище в периода на социализма. В него умело се съчетават описателен и аналитичен подход, като читателят бива въвеждан внимателно и последователно в хода на изложението. Постепенното разширяване на оптиката спомага за по-доброто изясняване на разглежданите в работата въпроси. Изработена с прецизност и систематичност, показателни за задълбочено познаване на обекта, текстовете и контекстите, които ги пораждат, работата демонстрира добро владение на интерпретативния инструментариум и не на последно място зрялост на научния почерк.

Изследването е написано увлекателно и четивно на чудесен български език, като неточности, в резултат от мисленето на майчиния полски език (от типа на „народоцентричен“, вм. „етноцентричен“; „наративистична“, вм „наратологична“; „демократизъм“, вм. „демократия“), са рядкост. Също така още един внимателен коректорски прочит на изследването би отстранил остатъчни печатни грешки (включително и в библиографията - „Атанасова, Пейчев. 2014“, вм. „Атанасова, Пенчев“ (с. 172)), които в едно филологическо изследване ми се струва, че не бива да се допускат.

За участие в конкурса освен монографичния труд, Евелина Джевиецка е представила и немалък брой статии, всички те публикувани след 2014 г., т.е. след придобиване на научната и образователна степен „доктор“. От тях десет (осем публикувани и две под печат) (№2.1-2.10) са по темата на хабилитационния труд и дванайсет (четири от които речниково-справочни статии (№ 3.1–3.4) на отделни понятия)

са посветени на въпроса за мястото на християнската традиция в модерната епоха. Тази богата, бих казала, публикационна дейност на младата изследователка показва две посоки, в които се развиват нейните научни дирения и интереси – едната е своеобразно продължение на темите, с които се занимава нейната докторска дисертация, другата е свързана с проблематиката, на която е посветена хабилитацията. Двете линии се засрещат и са свързани от топоса на *модерността*. В този смисъл видни и осезаеми са своеобразната приемственост в изследователските посоки, които избира да следва Евелина, и доразвиването на отделни идеи, които разработва в по-ранните си текстове.

Евелина е инициативен и енергичен млад учен, търсен и желан научен сътрудник, както се вижда от предоставената справка за участието ѝ в научни проекти. Участвала е в екипите на два международни проекта, както и на два национални. Инициирала е и е ръководила проекта, посветен на културата на юбилея (2016-2017 г.), а заедно с Ана Стойкова е ръководител на съвместен проект между БАН и Полската Академия на науките за изследване на библейски модели и тяхното влияние в южнославянските литератури и култури от Средновековието до новото време (2018-2020 г.).

През последните пет години тя е участвала с доклади и в десет авторитетни международни научни форуми, проведени у нас и в чужбина. Имала съм възможност да слушам нейните доклади и трябва да кажа, че те винаги провокират оживена научна дискусия сред аудиторията.

Тъй като се провежда конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Кирило-Методиевския научен център, ми се струва важно да се каже, че представената от д-р Е. Джевиецка научна продукция напълно отговаря на изискванията, заложили в „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Кирило-Методиевския научен център – БАН“ (т. 4.3) – тя има пет години стаж по специалността, автор е на най-малко десет публикации в научни издания след заемане на академичната длъжност „главен асистент“, автор е на отпечатан монографичен труд, който не повтаря представените трудове за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, и е участвал в поне три научноизследователски проекта, като е и ръководител на други два.

В заключение на изложеното дотук ще подчертая отново, че научноизследователската работа на д-р Евелина Джевиецка напълно отговаря на всички изисквания за заемането на академичната длъжност „доцент“. Тя е задълбочен млад изследовател с висок научен потенциал. Качествата и приносния характер на нейните

научни трудове са безспорни. Накрая ми се иска да отбележа и, че тя успешно съвместява научноизследователската работа с личните си ангажименти на майка на две деца, което не може да не предизвика допълнителни адмирации. Ето защо като член на научното жури без никакво колебание ще гласувам за това д-р Евелина Джевиецка да заеме академичната длъжност „доцент“.

Юни 2020 г.

София

Доц. д-р Диана Атанасова

СУ „Св. Климент Охридски“
Катедра по кирилометодиевистика
Факултет по славянски филологии
e-mail: dianapa@uni-sofia.bg